

Xəstəlik sinifi (XBT-10)	Travmalar, zəhərlənmələr
-------------------------------------	---------------------------------

İlkin versiyanın tərtibatçı (İSİM)	Daşdəmirov Ü.
---	----------------------

XBT-10 rubrikası	Xəstəliklər
T65.2	Tütün istifadəsi nəticəsində yaranan psixi və davranış pozğunluqları

Müalicə

Müalicə Məqsədləri

- Tütün istifadəsindən imtina
- Tütün istifadəsini dayandırdıqdan sonra tütün asılılığının müalicəsi
- Residivin qarşısının alınması

Ambulator səviyyədə psixoloji

və psixoterapevtik müalicə: Uğurlu tütündən imtinanın (remissiyanın) əsas komponentləri müalicə təhsili, davranış dəstəyi və farmakoterapiyanın birləşməsidir [8, 9].

Terapevtik təhsil .

Klinik şəraitdə tütündən istifadə ilə bağlı beş strategiya tövsiyə olunur. "5A" algoritmi [10] kimi tanınan bu strategiyalar:

1. Hər bir xəstədən siqaret çəkmə vəziyyəti haqqında soruşun;
2. Siqaret çəkən xəstəyə siqareti buraxmağı tövsiyə edin;
3. Siqareti tərgitməyə hazırlığı qiymətləndirmək;
4. Davranışla bağlı məsləhətlər vermək və siqareti dayandırmaq üçün birinci dərəcəli dərmanların təyin edilməsi də daxil olmaqla tütündən imtina cəhdinə kömək etmək;
5. Təqibi təşkil edin.

Davranış dəstəyi

Siqaret çəkmənin davranış səbəbləri, siqareti stimullaşdıran uzunmüddətli və dərhal amillərin müəyyən edilməsi.

Siqareti tərgitmək üçün motivasiyanı artırın və siqareti buraxmaq və çəkməyən olmaq qorxusunu azaldın.

Emosional vəziyyətiniz üzərində işləmək.

Siqareti tərgitmək üçün psixoloji dəstək.

Siqaretdən imtina üçün psixoloji dəstək nikotindən asılı xəstələrin tibbi müalicəsinə inteqrasiya edilməlidir (Sübut səviyyəsi A).

Bilişsel Davranış Müalicəsi (CBT)

CBT, siqareti müvəffəqiyyətlə buraxma sürətini artırmağa kömək edən təsirli bir üsul olaraq bütün növ siqareti tərgitmə müdaxilələrinin planlaşdırılmasına daxil edilməlidir (Sübut B səviyyəsi).

Məsləhət və davranış terapiyasının iki növü daha yüksək abstinensiya nisbətləri ilə əlaqələndirilir: (1) siqaret çəkənlərə praktiki məsləhətlərin verilməsi (problemi həll etmə bacarıqları/bacarıqları təlimi) və (2) müalicənin bir hissəsi kimi dəstək və stimullaşdırmanın təmin edilməsi (Sübut səviyyəsi B).

Məsləhətləşmənin bu elementləri siqareti tərgitmə müdaxilələrinə daxil edilməlidir (Sübut səviyyəsi B).

Motivasiyalı Müsahibə (MI)

Motivasiyalı müsahibə və ya onun variantları məsləhət üsulları kimi geniş istifadə olunur (Sübut B səviyyəsi).

Əlavə üsullar: autogenik məşq, meditasiya, tənəffüs texnikası, istirahət texnikası, özünü masaj.

Dərman müalicəsi

Post-abstinensiya dövründə davranış, psixi və somatonevroloji pozğunluqların korreksiyası, tütün istifadəsinə olan həvəsin kəskinləşməsi üçün residiv əleyhinə terapiya daxildir.

Siqareti tərgitmək üçün dərmanların iki kateqoriyası göstərilir: birinci sıra dərmanlar və ikinci sıra dərmanlar [11-14]. Birinci sıra dərmanların tütün asılılığının müalicəsi üçün effektiv olduğu göstərilmişdir, onlar daha yüksək təhlükəsizlik səviyyəsinə malikdir və Avropa Dərman Agentliyi (EMA) tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Birinci sıra dərmanlar nikotin asılılığını müalicə edən hər bir həkim üçün ilk seçim olmalıdır. Siqareti tərgitmək üçün təsdiqlənmiş üç dərman kateqoriyası birinci sıra dərmanlar hesab olunur, bunlara aşağıdakılar daxildir: nikotin əvəzedici terapiya, vareniklin, bupropion (Qazaxıstan Respublikasında istifadə üçün qeydiyyatdan keçməmiş) [11-14].

Siqareti tərgitmək üçün tövsiyə olunan ikinci sıra dərmanlara təsirli olduğu sübut edilmiş, lakin birinci sıra dərmanlardan daha az təsirli olanlar və ya EMA-da tütün asılılığının müalicəsi üçün təsdiqlənməmiş və ya ciddi yan təsirlərə malik olduğundan şübhələnilənlər daxildir. - xətt dərmanları. Birinci sıra dərmanların müxtəlif səbəblərdən (effektivliyin olmaması, əks göstərişlər və s.) istifadə edilə bilməyəcəyi hallarda ikinci sıra

dərmanlar tövsiyə olunur.

Siqareti tərgitmək üçün tövsiyə olunan ikinci sıra dərmanlara qismən nikotin reseptor antaqonistləri, antidepressanlar və əhval stabilizatorları daxildir.

Nikotini əvəzedici terapiya transdermal preparatlar (yamaqlar) şəklində, oral formada (saqqızlar, pastillər, dilaltı tabletlər, inhalerlər) və bəzi ölkələrdə burun spreyi şəklində mövcuddur. Hal-hazırda dozaj daha çevikdir, sabit dozalar nadir hallarda istifadə olunur və yamaq və oral NRT kombinasiyası əsasən siqaretdən alınan nikotinin səviyyəsinə çatmaq üçün nikotinin dozasını artırmaq üçün istifadə olunur [15].

Vareniklin alfa4 beta2 nikotinic reseptorların qismən agonistidir, siqareti tərgitmək üçün monoterapiya kimi istifadə olunur. Plasebo ilə müqayisədə onun effektivliyinin digər birinci sıra monoterapiyalardan üstün olduğu göstərilmişdir. Vareniklinlə müalicənin effektivliyi yüksək dozalarda kombinə edilmiş nikotin əvəzedici terapiya ilə eynidir [16, 17].

Əsas dərmanların siyahısı (100% istifadə ehtimalı ilə):

Narkotik qrupu	Dərmanın beynəlxalq qeyri-mülkiyyət adı	Tətbiq üsulu	Sübut səviyyəsi
Nikotin asılılığının müalicəsi	Vareniklin	Tabletlər 0,5 mq və 1 mq oral: 1-3 gün 0,5 mq gündə 1 dəfə; 4-7-1 gün 0,5 mq gündə 2 dəfə; 8-ci gündən müalicənin sonuna qədər gündə 2 dəfə 1 mq.	UD-V [16, 17].
Nikotin asılılığının müalicəsi	Cytisine	1,5 mq şifahi tabletlər: gündə 1-3 gündən 6 tableta qədər; 4-12 gündən gündə 5 tableta qədər; 13-16-cı gün gündə 4 tableta qədər; 17-20 gün gündə 3 tableta qədər, 21-25 gün gündə 1-2 tablet, bundan sonra dərman dayandırılır.	UD-D [13, 18]

Cərrahi müdaxilə: yox.

Əlavə idarəetmə:

- Xəstənin monitorinqi mövcud qanunvericiliyə uyğun olaraq dinamik müşahidə qrupları üzrə aparılır.

Müalicənin effektivliyinin göstəriciləri:

- səthi aktiv maddələrin istifadəsindən çəkinmək;
- fiziki və psixi sağlamlığın yaxşılaşdırılması və sabitləşməsi;
- xəstənin sosial-psixoloji vəziyyətinin normallaşdırılması;
- abstinence və remissiyayı təsdiq edən təqib məlumatları.

Ədəbiyyat

Tütün istifadəsi nəticəsində yaranan psixi və davranış pozğunluqları

Versiya: Qazaxıstan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin klinik protokolları - 2018 (Qazaxıstan)

<https://diseases.medelement.com/disease/%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5-%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5-%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0-%D0%B2%D1%8B%D0%B7%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8B%D0%B5-%D1%83%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%D0%BC-%D1%82%D0%B0%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%B0-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B2%D0%B7%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%8B%D1%85-%D0%B8-%D0%B4%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%B9/16010>